

Néhány gondolat az 1955. évi nagy tölgymakkterméssel kapcsolatban

MADAS LÁSZLÓ erdészetvezető

Már jócskán túl jártunk a nyár derekán, amikor még semmi biztató jel nem árulta el a pilisi tölgyesek eljövendő gazdag magtermését. Apró szemű makkocskák szorongtak ugyan a levelek között, de kétséges volt, hogy megnőnek-e, beérnek-e a még hátralévő rövid idő alatt. Szeptemberben megindult azonban a rohamos fejlődésük és végül is az öreg tölgyek szinte roskadoztak a bő termés alatt. Nosza megkezdődött a lázas munka. A rendeletek, utasítások és nem utolsó sorban a saját — *megszokott* — módszerünk szerint a cél: minél több makk begyűjtése lett. Gyűjtőállomások szerveződtek és a falvak apraja-nagyja szedte, hordta a makkot. Eleinte ott gyűjtötték, ahol a legtöbb volt, később ahol találtak. A tárolásnál gondot okozott a szinte állandóan szemetelő eső. Majdnem csírázva pottyant le a fáról a makk és órák alatt bemelegedtek a nedves rétegek. Gondos kezek forgatták azonban az egyre nagyobbodó halmokat. A csemetekerteket dugig megtöltöttük, az ekék pedig új területeket törtek fel a makk számára. „Legalább annyi csemeténk legyen, hogy a következő makktermésig kihúzzuk“ volt a jelszó. Szinte kényelmetlenül éreztem magamat, ha olyan tölgyfát találtam, amelynek alja terítve volt makkal. Szorgalmas munkánknak meg lett az eredménye: közel hat vagont gyűjtöttünk össze itt Visegrádon.

Az elmúlt esztendőök óriási erőfeszítéseit, amelyek révén újabb és újabb eddig nem hasznosított területeket sikerült bevonni az erdőgazdálkodás körébe, valamint azokat az állományátalakításokat és alátélepitéseket — amelyekkel fakészletünk feljavítását kívánták elérni — nagyrészt a ritkán jelentkező tölgymakk termések lelkiismeretes begyűjtésére és okszerű felhasználására alapoztuk. Valóban dicséretreméltó szakembereink és munkásaink gondos és előrelátó munkája e téren. Ezeket az eredményeket ismerve —, azzal a tudattal zártam le az idej gazdag tölgymakkterméssel kapcsolatos tevékenységeinket, hogy jó munkát végeztünk. Alig néhány nappal később az „Ábrahambükk“ oldalában kanyargó vadászösvényen jártam. A délnyugati meredek lejtőt gyérülő kocsánytalan tölgyes borítja a gerinc felé egyre törpülő alakban. Lábam alatt az úton pukkanva pattantak szét a makkok. Remek termés volt valójában. Letértem az ösvényről és felfelé kapaszkodtam az oldalon. Ahogy haladok előre, egyre inkább elpárolog belőlem az az elégtelenség, amely az idej bő termés gondos hasznosítása révén ébredt bennem a múltkor. Azon a lejtőn, amelyen olyan égetően fontos volna már, hogy cseperedjen az új tölgygeneráció, csak itt-ott találok makkot. A fák pedig bőven teremtek. A lehullott makk tova gurult a lejtőn. Egy-egy kibukkanó szikla, gyökér, vagy a vadászösvény vízszintes felületén gyűlt össze csak néhány szem, de a többit a völgyben tovaúgó patak magával sodorta. Ott nem maradt a makk, ahol nagyon kellett volna. Nehéz szívvel bandukoltam tovább. Most figyeltem a többi hegyoldalt is. Az „Akasztólyuk“, az Őrhegy, az Ágashegy lejtői mind hasonló képet mutattak. Hát igen! Rengeteg energiával hajszoltunk valamit, ami megfelelő körülmények között hasznos és jó — de nálunk itt a Pilis lejtőin mást kellett volna tennünk. Két-háromszáz hektár az a terület, ahol több száz tonna tölgymakk legkedvezőbb hasznosítását elmu-

lasztottuk. *Hektáronként néhány százezer csemetét nevelhettünk volna meg és mindjárt a helyükön is maradhattak volna! A talaj magbefogadó képességét kellett volna jelentősen megjavítanunk.* Egészen egyszerűen a talaj felületét fel kellett volna borzolni a rétegvonalak mentén, a lehullott ágakat, gallyakat szépen el kellett volna rendeznünk, hogy a makk tovagurulását megakadályozzuk.

Eszembe jut egy kép, a Bükkben láttam Szilvásvárad körül. Meredek lejtőn kigyérült kocsánytalan tölgyest telepítettek alá erdei fenyővel. Egy ősszel jártam arra és az erdeifenyő tányérjaiban mindenütt 5—10 összeverődött makkot találtam. *Hibbey* Albert kollégám említette nemrég, hogy remekül kikeltek és ma már szép tölgyújulat van az erdei fenyő mellett. Ilyen tapasztalatokkal sokan rendelkeznek. Hasznosítsák tehát a belőlük leszűrhető tanulságokat. Talajelőkészítés címén elegendő hitel áll rendelkezésünkre és kellő időben történő munkaerő átcsoportosítással sok száz hektáron teremthetjük meg a természetes felújulás feltételeit.

Hogy megzörren az avar a lábam alatt, lehajolok és félrehajtok néhány levelet. Alattuk találok megbújva a csírázásnak induló makkot. Az alom betakarja és megvédi a téli fagytól, tárolja számára a tavaszi csapadékot és megóvjá a talajt a nyári kiszáradástól. A diósi völgy nyugati lejtőjén jártam a minap. Kopárosodó, délnyugati oldalát gyérülő, csúcsszáradó kocsánytalan tölgyes borítja. A börsönyi szél hosszába fújja végig a völgyet. A lomb már lehullott, de sem makkot, sem almot nem találtam ott. A makk elgurult, a leveleket elfújta a szél. Mit kellett volna itt tennünk? A lehullott gallyakkal, a fákról ésszerűen lenyesett ágakkal, — ha mindez kevésnek bizonyult volna — felhordott rózsével meg kellett volna akadályoznunk a makk és a levelek mozgását. Így pedig a tavaszi hólé haszon nélkül lefut és a nyári nap heve szinte átforrósítja a meztelen földet. Ez a romlás évről évre bekövetkezik, nem alakulhat ki talajélet, nincs humuszképződés és az egész oldal rohamosan kopárosodik.

Az „Űrasztaltető“ öreg tölgyese fejsze alá került az ősszel. Alátelapítottuk az elmúlt esztendőben, tehát „jogos“ volt az előírása. Nyáron gondosan megszerveztük munkánkat és ütemtervet készítettünk a kitermelés végrehajtására. A legelső erdőrészletek egyike volt a szóbanforgó tölgyes. Szeptember végén együtt volt már a favágók csapata és kimentünk a kezdesre. A tölgyek makkal megrakott ágai hajladoztak. Hát itt termeljünk? Lázasan keresgélek a besorolt erdőrészletek között. Végre kikötünk egy harmadik évnegyedre ütemezett nevelővágás mellett. Október közepéig csak kihúzzuk valahogy ott. A makkhullás után fogtunk azután hozzá a döntéshez. A favágók, közelítők betaposták, a levelek betakarták a lehullott makkot. És mi itt komoly költségekkel *tavaly alátelapítottunk!*

Előttem van a tavaly levágott „Kiskilián“-i 3 ha-os tölgyes, amelyet szintén alátelapítottak előzőleg. Idén nyáron bizony csak itt-ott találtam csemetét benne. És most a mellette lábon maradt tölgyes szinte gúnyolódva teríti maga alá bőséges makktermését. A tanulság ebből az, hogy sokkal inkább figyelembe kell vennünk a természet adta lehetőségeket, mint eddig tettük.

Jövőre, esetleg két év múlva jó bükk-makk termés várható. Örölnék, ha ez a néhány szerény megfigyelés is hozzájárulna ahhoz, hogy a lehulló bükk-makk legnagyobb része a pusztuló bükköseink megújhódását szolgálja.